

„Dawne pismo” 2016 – nowa odsłona portalu

Archiwum Narodowe w Krakowie od 2014 r.¹ prowadzi portal internetowy przeznaczony do nauki paleografii i neografii. Portal skierowany jest do osób zainteresowanych historią pisma i przygotowaniem się do pracy z archiwaliami. Forma prezentacji treści na stronie, w postaci interaktywnych gier i zabaw, ma za zadanie zachęcać użytkowników do samodzielnego zdobywania wiedzy w sposób kreatywny, przyjemny i nietuzinkowy. Cel, jaki od samego początku został postawiony przed portalem „Dawne pismo”, to stworzenie nowoczesnej i ciekawej alternatywy dla dostępnych w bibliotekach tradycyjnych podręczników, omawiających zagadnienie paleografii i neografii.

Strona podzielona jest na trzy główne działy, obejmujące teorię i część praktyczną. Są to podstawowe zakładki w menu głównym strony, tj.: „Pismo w przeszłości”, „Ćwiczenia praktyczne” oraz „Gry i zabawy słowami”. Dział teoretyczny „Pismo w przeszłości” zawiera krótkie artykuły ilustrowane przykładami, których treść skupia się wokół historii i rozwoju pisma, materiałów piśmienniczych czy organizacji procesu pisania w przeszłości. W tej części znajduje się m.in. także podręczny glosariusz. Zasadniczą częścią strony są interaktywne ćwiczenia (zakładka „Ćwiczenia praktyczne”) oraz gry (zakładka „Gry i zabawy słowami”), kształtujące umiejętność odczytywania historycznych tekstów. Do ich przygotowania posłużyły archiwalia pochodzące z różnych epok, w języku polskim, łacińskim i niemieckim. Do każdego ćwiczenia i większości gier przyporządkowane jest oznaczenie stopnia trudności (skala trzystopniowa), co dodatkowo pozwala dostosować naukę do własnych potrzeb. Wszystkie materiały prezentowane na stronie pochodzą z zasobu Archiwum Narodowego w Krakowie.

Zgodnie z przyjętym założeniem, strona jest stale rozbudowywana o nowe treści (gry, ćwiczenia, artykuły – średnio kilkanaście rocznie)². Zamieszczane materiały są urozmaicone – dotyczą wielu zagadnień i okresów historycznych, po to by, koncentrując się na dawnym piśmie – głównym temacie portalu, w jak największym stopniu odzwierciedlać bogactwo i różnorodność archiwaliów.

Od momentu uruchomienia strony w maju 2014 r. prowadzone i analizowane są jej statystyki przy pomocy narzędzia Google Analytics. Zgodnie z nimi do końca 2015 r. strona odnotowała blisko 90 tysięcy odsłon i prawie 13 tysięcy użytkowników. Ok. 10% z nich stanowiły osoby korzystające z portalu z terenu Wielkiej Brytanii, Niemiec, Stanów

¹ Informacje na temat idei przyświecającej projektowi budowy strony, jego realizacji oraz zawartości portalu – zob. Anna Sokół, Aldona Warzecha, „Dawne pismo” – strona internetowa wspierająca naukę paleografii i neografii, „Krakowski Rocznik Archiwalny” 2013, t. 19, s. 174–176.

² Według stanu na dzień 31 grudnia 2016 r. na stronie opublikowanych jest 97 ćwiczeń i gier oraz teksty (we wszystkich wersjach językowych strony) o objętości ponad 543 tysiące znaków (tj. ponad 13 arkuszy wydawniczych).

Zjednoczonych, Francji i innych krajów (w tym z kontynentów spoza Europy – obu Ameryk, Afryki, Azji, Australii i Oceanii – dla przykładu, portal odnotował zainteresowanie 41 użytkowników z Kenii, 4 z Meksyku i 5 osób z terenu Korei Południowej). Dominującym językiem internautów odwiedzających stronę w tym okresie był język polski (prawie 90%), jakkolwiek niemal 10% użytkowników korzystało ze strony, nie znając tego języka, co, biorąc pod uwagę jej charakter, stanowi duży odsetek. Zwłaszcza wobec faktu, że korzystanie z portalu przez te osoby było znacznie utrudnione, ponieważ strona do połowy grudnia 2016 r. prowadzona była wyłącznie w języku polskim (artykuły, interfejs, opisy gier, instrukcje). Jak wynika ze statystyk, prawie 25% korzystających trafiło na portal bezpośrednio (z pominięciem wyszukiwarek), co oznacza, że osoby te znały adres strony i na nią powracały. Fakt ten potwierdziło zestawienie nowych i stałych użytkowników strony, według którego ci ostatni stanowili niemal 1/3 wszystkich korzystających.

Analiza gromadzonych danych pozwoliła wysunąć wnioski dotyczące profilu użytkowników, ich zwyczajów czy upodobań (w tym w zakresie identyfikacji najczęściej odwiedzanych, a co za tym idzie, cieszących się największą popularnością elementów strony) i określić kierunki rozwoju portalu. Z tego powodu zaplanowana została jego rozbudowa, przeprowadzona w 2016 r. w ramach projektu „Unowocześnienie i rozbudowa portalu www.dawnepismo.ank.gov.pl”, zrealizowanego przy wsparciu finansowym Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych.

21 grudnia 2016 r. zaprezentowana została nowa odsłona portalu – z atrakcyjną i elegancką szatą graficzną, wdrożonymi modułami do obsługi obcojęzycznych wersji strony oraz funkcjonalnością newslettera. Dzięki tej ostatniej możliwe będzie utrzymywanie bezpośredniego kontaktu ze stałymi użytkownikami i informowanie ich na bieżąco o nowościach na stronie. Rozbudowana strona została uruchomiona w trzech wersjach językowych (w języku polskim, angielskim i niemieckim). Dodatkowo w 2016 r. udostępniono kolejne ćwiczenia i gry.

W ramach promocji strony Archiwum wydało kalendarz na 2017 r., którego tematem przewodnim było „Dawne pismo”. Kalendarz był dystrybuowany m.in. w ośrodkach uniwersyteckich w całej Polsce, specjalizujących się w dydaktyce nauk pomocniczych historii, w tym paleografii i neografii. Przeprowadzono także dwa konkursy internetowe, w których uczestnicy zmierzali się z zadaniem odczytania fragmentów pisma z różnych okresów.

Z analizy statystyk przebudowanego portalu obejmujących tylko pierwszy miesiąc po jego uruchomieniu³ wynika, że w tym okresie wyraźnie wzrósł odsetek użytkowników obcojęzycznych (niemal 15% wszystkich korzystających). Ponadto w omawianym czasie ponad trzydzieści osób zapisało się już na listę mailingową strony. Prowadzi to do wniosku, że udostępnienie tej funkcjonalności spotkało się z pozytywnym przyjęciem użytkowników, którzy dokonując subskrypcji newslettera, zadeklarowali zainteresowanie portalem w dłuższej perspektywie czasowej. Ten kanał kontaktu jest w naszej opinii szczególnie cenny, ze względu na fakt, że nowości na stronie publikowane są w nieregularnych odstępach

³ Niestety z uwagi na problemy techniczne statystyki nie obejmują pierwszych dwóch dni po uruchomieniu strony (tj. 21–22 grudnia 2016 r.). Zainteresowanie użytkowników było wówczas prawdopodobnie bardzo wysokie, można więc jedynie przypuszczać, że wymienione wartości dla pierwszego miesiąca po uruchomieniu strony mogą być zaniżone.

czasu, tak więc ich śledzenie przed przebudową strony mogło stanowić dla internautów utrudnienie.

Dokonanie pełnej i miarodajnej analizy statystyk, pozwalającej na wysunięcie wniosków w zakresie efektów zrealizowanej przebudowy strony, jej odbioru i oceny przez użytkowników, możliwe będzie w dalszej perspektywie czasu, po przeprowadzeniu właściwej akcji informacyjno-promocyjnej wśród internautów obcojęzycznych i zebraniu danych z dłuższego okresu. Niemniej jednak zauważalny wzrost zainteresowania użytkowników obcojęzycznych pozwala przypuszczać, że dzięki udostępnieniu wersji strony w języku angielskim i niemieckim ma ona szansę szerzej dotrzeć również do użytkowników zagranicznych. W zamierzeniu strona może wobec nich pełnić rolę dwojakiego rodzaju, z jednej strony aktualne pozostaną jej funkcje edukacyjne, zwłaszcza w odniesieniu do części dotyczących tematyki, którą można uznać za uniwersalną dla całej Europy – tj. paleografii łacińskiej i neografii gotyckiej. Dodatkowo strona może służyć pomocą zagranicznym użytkownikom planującym wizytę w polskich archiwach do przygotowania się w podstawowym zakresie do pracy z polskimi archiwaliami. Z drugiej strony portal może być interesujący dla osób specjalizujących się w dydaktyce lub prowadzących badania naukowe dotyczące paleografii i neografii w ośrodkach zagranicznych, jako przykład nadania nowej formy nauczaniu odczytywania dawnego pisma, ze względu na to, że tego typu strony internetowe w Europie są bardzo nieliczne.

„Dawne pismo” rozwija się od momentu powstania i do dziś zdobyło dużą grupę stałych użytkowników, co dla strony internetowej o tak specjalistycznym profilu i charakterze jest wynikiem godnym uwagi. Z tego względu zasadne wydaje się angażowanie środków i sił w jej dalszy rozwój po to, by była stałym, przyciągającym zainteresowanie użytkowników miejscem w internetowej przestrzeni. W tym celu konieczna jest ciągła troska o uzupełnianie portalu o nowe treści i implementacja nowoczesnych rozwiązań technicznych.

Jednocześnie projekt „Dawne pismo”, rozumiany jako różnego rodzaju przedsięwzięcia propagujące wiedzę o dawnym piśmie, archiwistyce i archiwach ma szansę rozwijać się szerzej, wykraczając również poza Internet. W tak określony kierunek działań wpisuje się podjęta w 2016 r. współpraca Archiwum z wydawnictwem ReProMa, wydającym czasopismo „Little Star”, przeznaczone dla dzieci i młodzieży utalentowanej. „Dawne pismo” otrzymało w czasopiśmie własną rubrykę, w ramach której dotychczas opublikowane zostały dwa artykuły poświęcone zagadnieniom związanym z historią pisma i pracą archiwum, w formie dostosowanej do potrzeb młodego czytelnika. Dalsza przyszłość projektu warunkowana będzie przede wszystkim oczekiwaniami użytkowników, stąd tak ważnym elementem planowania jest analiza ich potrzeb na podstawie dostępnych danych. Jednak równie istotne będzie identyfikowanie i docieranie do grup potencjalnie zainteresowanych tematyką dawnego pisma i szerzej pojętej archiwistyki oraz wskazywanie im potencjału zarówno samego portalu, jak również zasobu Archiwum Narodowego w Krakowie.

*Anna Sokół, Aldona Warzecha
Archiwum Narodowe w Krakowie*